

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2015/16:2772

av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M)

Forskning och innovation utvecklar Sverige

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nivåökningen av direkta anslag bör fördelas till lärosäten enligt den omfördelningsmodell för kvalitet som tidigare har gällt där alla lärosäten ingår i samma grupp, inklusive Chalmers tekniska högskola samt Högskolan i Jönköping, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till att Sveriges forskningsprogram avpassas till EU:s och bli sjuåriga och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör agera utifrån de rekommendationer som forskningsfinansiärerna har framfört då det gäller utvärderingen av SFO-miljöer och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att universitet och högskolor också redovisar forskningsanslagens fördelning utifrån kön och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av modern teknik (IKT) i forskningen och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att följa upp utvecklingen då det gäller universitetsanställdas mobilitet mellan lärosäten och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att utreda ett system där lärosätena tilldelas resurser i ett samlat anslag och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige är en kunskapsnation. Vår befolkning är välutbildad, vården är modern och vår industri är högteknologisk. Detta är resultatet av en lång svensk tradition när det gäller att satsa på både bildning och god utbildning, som är tillgänglig för alla. Vi vet att utbildning, forskning och entreprenörskap lägger grunden för framtidens arbetsmarknad. Därför är Moderaterna tydliga med att Sveriges ambitioner ska vara höga. Vi ska ha en internationellt sett hög kvalitet på utbildningar och den forskning som bedrivs.

Under åren 2006 till 2014 gjorde Moderaterna och alliansregeringen historiskt stora satsningar inom utbildnings- och forskningsområdet för att Sverige även i framtiden ska vara en modern och innovativ kunskapsnation. Anslagen till forskning ökade med 26 procent, vilket motsvarar en nivåökning på 8 miljarder kronor, mellan åren 2009 och 2015.

Moderaterna anser att målet för forskningspolitiken är att Sverige ska vara en framstående forskningsnation, där forskning och innovation bedrivs med hög kvalitet och bidrar till samhällets utveckling och näringslivets konkurrenskraft.

Budget

Rådande forskningsstrategi som riksdagen har beslutat om gäller till och med 2016. Regeringen följer i huvudsak den forskningsstrategi som riksdagen har fastställt men gör några mycket anmärkningsvärda förändringar. De direkta anslagen föreslås fördelas så att alla universitet och högskolor ska tilldelas minst 5 miljoner kronor vardera. Men detta utan koppling till antal helårsstudenter (HÅS) eller någon annan känd beräkningsgrund. Dessutom indelas lärosätena i tre olika grupper, där gamla universitet (10 st), nya universitet (4 st) och högskolor (14 st), inbördes får konkurrera om 100 respektive 90 plus + 90 miljoner kronor. Totalt belopp är 280 miljoner kronor. Förslaget innebär en riktad fördelning av resurser och bidrar inte till en konkurrenskraftig forskning av högsta kvalitet. Detta innebär ett avsteg från gällande forskningsstrategi som lagt fast att resurser ska fördelas efter kvaliteten i forskning. Regeringens förslag förvånar och främjar inte kvaliteten. Att regeringen på detta sätt gör principiellt stora förändringar i den av riksdagen beslutade forskningsstrategin stämmer också dåligt överens med vikten av långsiktighet och förutsägbarhet i forskningen som regeringen ofta betonar ska gälla.

Forskning kräver långsiktighet

ÅR 2012 beslutade riksdagen om en forskningsproposition som gäller för åren 2013–2016. Kännetecknande för strategin är dels mycket stora resursförstärkningar, dels att vetenskaplig kvalitet i forskningen samt samverkan ska löna sig.

Forskning kräver långsiktighet. Det är därför viktigt att en lagd strategi ligger så att lärosäten och forskningsfinansiärer vet vilka planeringsförutsättningar de har. För att ytterligare förbättra de långsiktiga villkoren för forskning inrättade alliansregeringen redan 2009 så kallade strategiska forskningsområden (SFO) där regeringen pekade ut 20 svenska styrkeområden som gavs särskilda förutsättningar för långsiktighet. Något som har möjliggjort för lärosätena att kombinera risktagande och att ha höga ambitioner i forskningsprojekten.

I EU lanserades 2014 deras hittills största ramprogram för forskning och innovation, Horizon 2020. Programmet löper över sju år och består av tre delar: spetskompetens, industriellt ledarskap och samhällets utmaningar. För att optimera och ha möjlighet att avpassa Sveriges forskningsstrategi med EU:s anser Moderaterna att programmets löptid bör gå omlott. Det skulle ge möjlighet att revidera vissa satsningar så att inte alla europeiska forskningsprogram satsar på samma samhällsutmaningar. Vi vill därför se över möjligheterna för att Sveriges nästa forskningsprogram ska gälla i sju år.

I samband med att SFO-satsningen skedde beslutades också att satsningarna skulle följas upp årligen, med en större utvärdering efter fem år. Forskningsfinansiärerna med Vetenskapsrådet (VR) i spetsen, har gjort femårsutvärderingen och i en skrivelse (20150429) rekommenderat regeringen att omfördelning av medel mellan lärosätena ska genomföras, samt att regeringen uppdrar till lärosätena att inkomma med åtgärdsprogram baserade på utvärderingens resultat. I svaret på en skriftlig fråga (20150703) om regeringen har för avsikt att följa rekommendationen svarar statsrådet att regeringen istället kommer att behandla frågan i nästkommande forskningsproposition. Det är dock inte tillfredsställande. Viktig tid går förlorad liksom att avsatta medel inte används optimalt. Moderaterna anser att forskningsfinansiärernas rekommendationer bör följas.

Forskning kräver kvalitet

Moderaterna anser att målet för forskningspolitiken är att Sverige ska vara en framstående forskningsnation, där forskning och innovation bedrivs med hög kvalitet och bidrar till samhällets utveckling och näringslivets konkurrenskraft. Det innebär att

vid all bedömning är det projekten med högst vetenskaplig kvalitet som ska ges möjlighet till forskningsfinansiering.

Av högskolelagen framgår att jämställdhet alltid ska iakttas och främjas. Från flera rapporter (bland annat Statskontoret 2014:27) vet vi dock att detta inte alltid är fallet. Moderaterna anser att det är såväl orättvist som olyckligt och riskerar leda till bristande kvalitet i forskningen. Flera forskningsfinansiärer arbetar aktivt för att förändra nuvarande situation. Riksbankens Jubileumsfond (RJ) uttrycker till exempel självklarheten: ”RJs utgångspunkt är att kvinnor och män har lika stor förmåga såväl att bidra till och att bedriva som att bedöma vetenskaplig forskning.” Just jämställdhet i berednings- och bedömningsgrupper anses vara viktigt för att kunna förbättra situationen. I ovannämnda rapport uppmärksammar Statskontoret att det ofta är användningen av externa forskningsmedel som också styr fördelningen av forskningsanslag vid lärosäten. Detta är inte rimligt. Moderaterna anser därför att man bör ser över om lärosätena i sin årsredovisning också bör redovisa hur forskningsanslag har fördelats utifrån kön.

Utbildningar och forskning inom humsam-området är ofta förfördelade då det gäller forskningsinfrastruktur. I dagens samhälle ställs stora krav på användandet av modern teknik (IKT), varför det är viktigt att lärosätena har ändamålsenliga möjligheter att använda ny teknik i forskning och utbildning. Moderaterna föreslår därför att det bör övervägas att lärosätena ska redovisa infrastrukturella behov och förutsättningar för att bättre kunna bedriva forskning inom humsamområdet med hjälp av modern teknik.

Öka autonomi

Högskolor och universitet har en viktig roll att spela som samhällets kritiska och självreflekterande spegel men också som motor i den kunskapsdrivna tillväxten. Autonomi är viktigt och målet ska vara att politiskt beslutade regleringar ska begränsas till frågor där staten har ett tydligt intresse av att styra. Det gäller till exempel uppföljning av resultat och kvalitetsgranskning, ansvarsutkrävande samt rättssäkerhet för studenter.

Moderaterna menar att den ömsesidiga tilliten mellan politiken och högskolesektorn måste förbättras. Under hösten 2015 presenteras en utredning som rör högskolors ledarskap (U 2014:11). Utredningen tillsattes av alliansregeringen och dess huvudsyfte är att ta fram underlag för lärosätenas egna ställningstaganden, men också överväga om det finns behov av åtgärder på nationell nivå. Moderaterna anser att detta är ett

intressant angreppssätt som kan möjliggöra nya sätt för politiker att ”styra” universitet och högskolor i en högskolevärld med ökad autonomi. Moderaterna anser att denna nya form av styrning ska utvärderas efter två år, för att se styrkor och svagheter med modellen.

Genom autonomireformens införande 2011 har alla universitet och högskolor fått frihet att utforma sin interna organisation på det sätt som passar varje lärosäte. Det tycker Moderaterna är bra. Det är dock viktigt att följa upp att mobiliteten av anställda, mellan lärosäten inte försämras till följd av autonomireformen.

En utvärdering av Statskontoret (Olika men ändå lika, 2012) visar att skillnaden mellan stiftelsehögskolor och statliga lärosäten numera inte är så stor. Det beror delvis på att stiftelsehögskolorna utnyttjade fördelarna i begränsad utsträckning. En skillnad som dock kvarstår är att stiftelsehögskolorna kan använda sina ekonomiska resurser friare. Moderaterna arbetar för att alla lärosäten ska ha den möjligheten. Moderaterna anser också att det bör tillsättas en utredning för att studera för- och nackdelar med att lärosätena skulle tilldelas resurser i ett samlat anslag, samt hur detta skulle kunna genomföras men också sedermera följas upp resultatmässigt.

Camilla Waltersson Grönvall (M)

Betty Malmberg (M)

Michael Svensson (M)

Erik Bengtzboe (M)

Maria Stockhaus (M)

Ida Drougge (M)